

בעזרת השם יתברך

גליון # 29 - חודש שבט תש"ל

אגרון עולמי לגלות את האמת על חיוב ישוב ארץ ישראל
שהיא מצות עשה מן התורה ושקולה כנגד כל מצות התורה

בירורי הלכות מכל ספרי שאלות ותשובות

הגליונות האלו מיוסדים לשבור את כח של אלו שמוציאים דיבתם רעה על ארצינו הקדושה כמו שכתוב בספר חפץ חיים בהקדמה, וז"ל: ועוד הלא ידוע הוא שנגזר עלינו גלות מפבר מעת מעשה המרגלים, כמו שכתוב בתהלים (פרק ק"ו, כ"ו-כ"ז), "וישא ידו להם להפיל אותם וגו' בגוים ולזרותם בארצות", וכמו שפרש רשארץ ישראל שם והרמב"ן בפירוש ש"לח, (במדבר י"ד א') וחטא המרגלים הלא היה עון לשון הרע, וכמו דאיתא בערכין (דף ט"ו.) אם כן אנו מוכרחין לתקן זה החטא קדם הגאולה. וכדאיתא בתנא דבי אליהו שהלשון הרע עולה עד כנגד כסא הכבוד, ובפרט כשהוא מדבר נגד ארץ ישראל.

על ידי שנלמוד על מצות ישוב ארץ ישראל נזכה שכל בני ישראל יעלו לארצינו הקדושה כמ"ש בעובדיה (פרק א פסוק יז) ובהר ציון תהיה פליטה והיה קדש וירשו בית יעקב את מורשיהם. (ובספר ישעיה פרק ס פסוק כא) ועמד כלם צדיקים לעולם וירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני ה' בעתה אחישנה. ונזכה בקרוב ממש לביאת משיח צדקינו בב"א.

עוד לקטנו מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש ותיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר וספרי ח"ן מגדולי האחרונים וספרי תלמידי הבעל שם טוב זצלה"ה

עיה"ק צפת תובב"א

מצות ישיבת ארץ ישראל

על פי שאלות ותשובות באלף שנים האחרונות

שו"ת מהרש"ך חלק ב סימן כז

אל מול פני הכהן הגדול מופת הדור הרב המובהק כמהר"ר שלמה הכהן נר"ו מעבדו הקטן נרצע למאמרו מקוה תשובתו ומזומן לעבודתו אברהם הכהן ולא יחרתי לו כתב להיותי חושש בראשי ה' יזכני לראות תשובתו הרמתה. שאלה קהל אסכנדרייא עשו הסכמת שכל יין שיעבור דרך עירם לא יוכל שום אדם להוציאו משום אפילו מי שהביאו מחוץ כי אם למכרו בעירם או יתן מכס שגוזרים על כל חבית וחבית אנשי המעמד שלהם ויש אדם אחד מארץ מצרים שקנה יין מקאנדייה ורוצה להביאו למצרים שהוא עירו ואנשי המעמד של אסכנדרייא מעכבין את היין שלא להוציאו כי אם שימכר בעירם או יפרע מה שגזרו עליו לצורך קהלים. ועתה יורנו מורנו אם יכולין בני אסכנדרייא לעשות הסכמה על הסוחרים העוברים דרך ארצם הבאים ממקום אחר או דילמא אין להם יכולת לעשות הסכמה על העוברים

ושבים כיון שאינם מבני עירם וא"ת שיכולין לעשות הסכמתם נשאל אם יכולין לעכב היין של זה המוכר שהוא ממצרים שקנה היין מקאנדייא להביאו למצרים כיון שקנה אותו מקאנדייא להביאו לארצו למצרים יורנו מורנו ורבנו ושכרו כפול מן השמים.

תשובה תנן פרקא קמא דבבא בתרא כמה יהיה בעיר ויהיה כאנשי העיר שנים עשר חדש קנה בית דירה הרי הוא כאנשי העיר מיד. ופרש"י ז"ל הרי הוא כאנשי העיר לשאת עמהם בעול ובגמרא פריך ורמינהי החמרת והגמלת העוברת ממקום למקום ולנה בתוכה והודחה בסקילה וממונם פלט ואם נשתהו שם שלשים יום הם בסייף וממונם אבד אמר רבא לא קשיא הא לבני מתא הא ליתובי מתא כדתניא המודר הנאה מאנשי העיר כל שנשתהא שם שנים עשר חדש אסור ליהנות ממנו פחות מכאן מותר מיושבי העיר כל שנשתהא שם שלשים יום אסור ליהנות ממנו פחות מכאן מותר ליהנו' ממנו מכל זה נראה שאינו נקרא מאנשי העיר לשאת בעול העיר אלא לאחר שנים עשר חדש שכך אמר המודר הנאה מאנשי העיר כל שנשתהא שם י"ב חדש אסור ואפילו לדבר איסור אינו נכנס בכלל אנשי העיר וזהו שאמר המודר הנאה מאנשי העיר כל שנשתהא שם י"ב חדש אסור ליהנות ממנו פחות מכאן מותר שלא תאמ' דוקא לענין ממון לא יהיה כאנשי העיר עד שנים עשר חדש אלא אפילו לענין איסור אינו כאנשי העיר עד י"ב חדש. ופרכינן עוד בגמרא וכל מילי מי בעינן שנים עשר חדש והתניא שלשים יום לתמחוי שלשה חדשים לקופה ששה לכסות תשעה לקבורה י"ב חדש לפסי העיר. ותירץ אמר רב אשי אמר רבי יוחנן כי תנן נמי מתניתין י"ב חדש לפסי העיר תנן.

ויש לשאול ומנא ליה לרבי יוחנן שהמשנה מדברת בפסי העיר לחוד הא סתמא קתני כמה יהיה בעיר ויהיה כאנשי העיר משמע שלכל מילי הוא כאנשי העיר. ונראה שיצא זה לרבי יוחנן מדקא סמיך המשנה כמה יהיה בעיר אחר שאמר כופין אותו לבנות לעיר חומה דלתים ובריח ונראה שאינו מדבר אלא בתיקון העיר האמור למעלה נראה

מכל זה שאינו מאנשי העיר אלא אחר שנים עשר חדש ואפילו לדבר שהוא לצורך מי שהוא יושב בעיר כגון לחומה דלתים ובריח שהוא צורך למי שהוא יושב בעיר עם כל זה אינו פורע עם אנשי העיר עד י"ב חדש שאפילו שהוא נהנה כשיש בעיר חומה דלתים ובריח ויושב לבטח שאין האויבים יכולין ליכנס שם לשלול שלל ולבוז בז עם כל זה אינו פורע עמהם עד י"ב חדש כל שכן ליתן מס ולתקנות שבעיר שאינו נותן עד י"ב חדש.

והריב"ש ז"ל סימן שצ"ט כתב וז"ל וכן הבאים מחוץ לעיר לדור שם הרי הם כאנשי העיר וחייבין לעשות כתקנתן והרי הם כאלו קבלו עליהם בפירוש כל תקנות העיר בעת בואם כל שאין דעתם לחזור ע"כ, והנה שאמר הרב כשבאו לדור ואין דעתם לחזור למקומם אז נכנסים בכלל אנשי העיר לעשות כתקנתן וכאלו קבלו עליהם כל תקנות העיר. נראה שאם לא נכנסו כי אם לחזור למקומם אין נכנסין בכלל העיר ולא בכלל תקנתם. נראה מכאן שההסכמות והתקנות שעושין בני עיר אחת אין נכנסים אורחים הבאים ממקום אחר להסתחר שם בכלל אותם התקנות וההסכמות וכתב עוד ז"ל וז"ל ואף בדברים שהיו אסורים בהם מפני מנהגם הותרו בהם כל שאין דעתם לחזור ואין מנהג העיר שבאו לדור בה לאסור כדאמרינן בפ"ק דחולין כי סליק רבי זירא אכל מוגרמתא דרב ושמואל. ואקשינן ורבי זירא לית ליה נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם ואסיק רב אשי הני מילי בדעתו לחזור ורבי זירא אין דעתו לחזור הוה ואם בדבר איסור כך כ"ש ענין ממון כגון הקנסות שהתקינו בתקנותיהם שיש לנו לומר שקבלו עליהם כשבאו שם לעיר לדור בה והרי הם כבני העיר ובכלל תקנותיהם עכ"ל. הנה שהרב ז"ל אמר שכשבאו לדור בעיר הוא בכלל תקנותיהם. נראה שאם לא באו לדור אינם בכלל תקנותיהם והנה גם כן יש קצת סיוע ממה שאמר רב אשי ה"מ בדעתו לחזור ורבי זירא אין דעתו לחזור הוה. נראה שכשלא היה דעתו לחזור אפי' שלא היה זה הדבר אלא מנהג אסור ולא מן הדין עם כל זה עושה כמקומו כיון שדעתו היה לחזור שכשאדם

במדינה אחרת כל עוד שדעתו לחזור למקומו לעירו נדון כבני עירו אפילו שהוא בעיר שהיה מותר זה הדבר. וא"ת ששם שמדבר בדבר איסור החמירו אבל בכאן שמדבר בממון יהיה בעיר אשר הלך לשם עם כל זה אם לא היה הדבר מפני שמי שהולך למקום אחר כל עוד שלא הלך להשתקע עדין הוא כבני עירו לא היו נותנין לו חומרי מקום שיצא משם כיון שלשם הוא מותר אבל אין זה סיוע גמור מפני שיכול היות הטעם שלא ילמוד לעצמו ויקל בדבר ויבא לאכלו אפילו במקומו.

ובתשובת קל"ב כתב וז"ל קהל עשו הסכמה בכח חרם ונרוי וקיימוה כולם שכל מי שבא לדור בכאן עם הקהל שיתחייב לפרוע עמהם בכל הוצאותיהם וצדקותיהם במסים ובכל צרכיהם ועם כל זה יש בקהל זה סוחרים נותנים חוק למלך. והשיב השואל שכיון שישב בעיר יותר משנים עשר חדש חייב הוא לפרוע עם הקהל בכל דבר שיפסקו עליו. והנה הריב"ש ז"ל השיב כדבריו וזה לשונו תשובה מבואר הוא בפ"ק דבבא בתרא כמה יהיה בעיר ויהיה כאנשי העיר י"ב חדש ואם קנה בה בית דירה הרי הוא כאנשי העיר מיד. ונראה מן הגמרא דאפילו לא בא להשתקע אלא לגור שם הרי הוא כאנשי העיר כל שדר שם י"ב חדש. הנה ברור מכאן שלא נעשה כאנשי העיר בענין תקנתם והסכמתם אלא עד אשר יעברו עליו י"ב חדש כמו שהאריך הריב"ש ז"ל בסימן הנז' וז"ל בסימן הנז' ולכך זה היהודי אם הקהל פורעים למלך דבר ידוע בכל שנה ושנה בדרך כלל חייב הוא לפרוע עמהם אף כסף גולגלתו אחר שדר שם י"ב חדש. הנה שאפי' הסכמה בחרם ובנדוי וקיימוה כל הקהל אין בכלל ההסכמה אלא בני עירם או מי שדר שם י"ב חדש אבל אם לא דר שם שנים עשר חדש אין בכלל ההסכמה אלא אם קנה שם בית דירה שנראה שעושה עצמו מבני העיר. ומה שהיה אפשר לטעות הוא שהאורחים יכנסו בכלל העיר ההיא לסייעם למסים שבהסכמותיהם כיון שהם מסתחרים בעיר ומרויחים כבני העיר אבל לעשות הסכמה על האחרים ולא עליהם תהיה ההסכמה שעשו שכל יין שיבא ממקום אחר ימכר במקומם ולא יעבור לשום מקום אלא ימכר שם בזול כפי אשר יעלה על דעתם זה

לא עלה על לב מעולם. וזה לשונו בסימן הנז' אבל עדין יש לקהל דין עליו בעד שאר הוצאותיהם מן הדין וכל שכן בה שעושה סחורותיו וקונה ומוכר בעיר שבני העיר יכולין לעכב דקא פסיק לחיותיה אלא א"כ פורע מס עמהם. והנה נראה מזה שבשביל דקא פסיק לחיותיהו הוא שראוי לדון בדיני מסים והנה זה בנדון דידן שעובר דרך שם ומביא חיותיהו לעיר שראוי להקל מעליו ולא יכנס בשום דבר מהעיר. וז"ל בסימן הנז' מה שכתבתי הוא מן הדין אף לא היה בקהל הסכמה בזה ואין צריך לומר כשיש הסכמה שהוא לדור בקהל על דעת הסכמותיהם. וזה נראה ברור כשמש.

ובסימן רס"ו שאלה קהל הסכים שלא יהא רשאי שום אדם בעולם בשום פנים וצד וענין להכניס יין לכאן הן מחוץ לתחום הן מן התחום אלא היין שפרע בעדו בשעת עשייתו חוק האינבוטאר לקונה השישא וקבלו עליהם מכל אותו היין המנוע יהיה אסור בהנאה כדין יין נסך גמור אלא אם יכניסוהו ברשות בית דין או ברשות אנשי העצה. עכ"ל. ומתוך התשובה נראה שלא נאסר אותו היין הנכנס בלי רשות בית דין או מקצת אנשי העצה כי אם לקהל העושים ההסכמה אבל אם בא מחוץ לתחומם יין שלא פרע מה שאמרו אין איסור זה היין כי אם לבני קהלם לבד אבל לקהל שבא משם אין שום איסור. וז"ל אפשר שאין הכונה אלא על בני קהלם שהם תחת ממשלתם ובידם לתקן עליהם נראה שאין לתקן תקנה אלא על בני קהלם ולא על בנו /בני/ קהל אחר. וזהו שכתב עוד ז"ל וז"ל ואם כן אף כשאסרו היין על בני הקהל בהנאה הוא גם כן כשהמכניס הוא מבני הקהל. הנה שבבירור כתב שאין איסור כי אם על הקהל העושים ההסכמה ואם יכולים הקהל לעשות התקנה לאסור היין הנכנס שלא ברושתם לכל אפילו לשאינם בני עירם למה כתב הרב ז"ל וז"ל כשאסרו היין על בני הקהל לא הוה ליה למימר כי אם כשאסרו את היין סתם דהוה משמע שהיה אסור לכל וכיון שלא אמר כי אם כשאסרו היין על בני הקהל נראה שאין האיסור אלא על בני קהלם אבל לאחרים אינו אסור מפני שאין בני העיר יכולין לתקן תקנות ולעשות הסכמות אלא על בני עירם לבד

ויכול להוציא היין שהביא להוליכו למקום אחר ולמכור אותו שם ואינו אסור לקהל אחר.

והרשב"א ז"ל סימן תשפ"ט כתב וז"ל אין רשות ביד אדם להסתלק ולפטור עצמו מתקנות הקהל ולומר לא אכנס בתקנותיהם וכיוצא בהם לפי שהיחידים משועבדים לרוב וכמו שכל הקהלות משועבדות לבית דין הגדול או לנשיא כך כל יחיד ויחיד משועבד לצבור שבעירו. הנה שכתב שכל יחיד ויחיד משועבד לבית דין שבעירו נראה שלב"ד שבעירו הוא משועבד בתקנותיהם אבל יחיד שבעיר אחרת אינו משועבד ואינו נכנס בתקנותיהם. וגם זה ברור עוד כהרשב"א ז"ל סימן תרס"ד וז"ל שאלת אם יכולים אנשי העיר לשעבד איש או אשה מעיר אחרת וממלכות אחרת ועוסקים בארצם בנדוי או בחרם שיפרע במס מה שהם גוזרים עליהם אם לאו. תשובה שורת הדין נראה שאינם יכולין לשעבד אותם ולא להחרים אותם דכל שאינם בני עירם ואפילו הוא ממלכותם אינו חייב לתת בשום דבר עם אנשי העיר האחרת. וזה מבואר בבבא בתרא והאריך ז"ל בשאלתו. הנה מבואר שאין בני מדינה יכולים לעשות תקנה על האורחים אפילו ממלכותם כל שהם מעיר אחרת וכל שכן בני קאנדייה שהם מלכות אחרת. וכתב עוד ז"ל וז"ל ועיקר הדברים אלו מן היסוד שאמרנו שהרי אנו רואים בכל עיר ועיר בגבולותיה שאנשי העיר סוחרים ומתעסקים בתוכה כאלו אמר המלך שאנשי העיר ההיא שמעלים לו מכס או חרגא יסחרו ויתעסקו בה. הנה שכתב ז"ל שמי שיתן המס למלך הוי כמו שאמר לו המלך שיסחר ויתעסק במלכותו. והנה לפי זה אין עושי ההסכמה שיתעסקו מביאי היין לאסכנדרייא שם אלא א"כ יתנו מס שהם גוזרי' או ימכרוהו לשם באסכנדרייא. והנה עושי ההסכמה הזאת הם עוברים על מצות המלך שהמלך גזר שאחר שנותנים מכסם יכולים לעבור דרך מלכותם למקום חפצם. ואמר שמואל בהגוזל בתרא גבי מתניתית' אין פורטים לא מתיבת המוכסים ולא מכיס של גבאים ואין נוטלין מהן צדקה. ופריך בגמרא מוכסים והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא אמר רבי חנינא בר כהנא אמ' שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר'

ינאי אמרי במוכס העומד מאליו. הנה ברור שדינא דמלכותא דינא. והגמרא עוד גופא אמר שמואל דינא דמלכותא דינא אמר רבא תדע דקטלי דיקלי ושדי גישרי ועברין עלייהו שאם לא היה דינא דמלכותא דינא לא הוה עברין עלייהו. ואמר רבא בר מתא אבר מתא מיעבד. ובבתרא דינא דמלכותא דינא דאריסות' דפרסאי עד ארבעין שנין והני זהרורי דזבין ארעא לטסקא זביני זביני. הנה שדינא דמלכותא דינא. וכל זה הביא הרמב"ם ז"ל פרק ששי מהלכות גזלה ואבדה.

וא"ת שהרי הרשב"א ז"ל כתב בסוף דבריו וז"ל אבל המנהגים משתנים בענייני המסי' והתסחורת ובכל מקום ומקום נוהג כפי מנהגו ומנהג אבותיהם ונהרא נהרא ופשטיה. נראה שהכל כפי המנהג זהו בענין המסים והתסחורת שכיון שמרויחים במדינתם עושים כמנהגם לסייע לבני המדינה במכסם כמו שהוא ז"ל כתב למעלה אבל להיות עושים הסכמה להרבות מכס על פורעי מכס למלך זה לא נשמע מעולם אלא כל מי שפורע מס המלך אין עליו מכס אחר ולכן כל ההסכמות הנעשות בעיר צריך שיסכימו האורחים שם בני העיר שאם לא כן לא יהיו יכולים לעשות לא הסכמה ולא תקנה עליהם בדבר ממון. ומהמדכי ז"ל בבבא קמא פ' הגוזל בתרא נראה כמו שאמרנו. והאריך ז"ל על שמעון שהיה לו ממון של אחדים ואמר שאינו מן הדין ליתן שמעון לראובן מממון של אחרים על המס הקצוב דהוי מציל עצמו בממון חבירו. וכתב עוד ז"ל מה שטוען ראובן שרוצה לתקן לתת משל אחרים מעתה והלאה ושמעון מעכב הדין עם שמעון.

וכתב עוד ז"ל וז"ל והא דאמרינן רשאין בני העיר להסיע על קצתן הכי פירושן רשאין בני העיר להסייע על קצתן ולהפסיד ממון העובר על הקצבה שקצבו והתנו ביניהם לדעת כולם שנתרצו בתחלת התקנה ועתה עובר עליה. הנה נראה ברור שאין התקנה אלא על מי שעשאה והסכים עליה שמפני זה אמר שרשאין בני העיר להסיע ולהפסיד ממון העובר על התקנה כיון שהסכים עם עושי התקנה כמו שאמר שנתרצו בתחלת התקנה ועתה עובר עליה שנר' שבשביל שנתרצה ועתה עבר

על ההסכמ' ראוי להפסיד ממון העובר אבל בני מדינה אחרת אין להם חלק עם עושי ההסכמות וכל שכן אם עושי ההסכמה לא עשו עליהם שום הסכמה אלא על הבאים ממדינה אחרת כמו שאמרנו שאין להם רשות לעשות הסכמה אם לא יסכימו הבאים ממקום אחר עם עושי ההסכמה. וכתב עוד ז"ל ומה שנוהגים במלכות זה לתת משל אחרים לא נהגו אלא מן החצי שהוא מלוה ולא מן החצי שהוא פקדון ואפילו מן החצי שהוא מלוה לא נהגו אלא מפני שקבלו עליהם לדעת כולם. הנה מבואר מכל זה שאם לא קבלו כולם ההסכמה אינם נכנסים בכלל ההסכמה ואין להם חלק בה. וכתב עוד ז"ל וז"ל אשר שאלת מענייני המס שהורגלו היהודים בכל מלכות המלך לתת מס בשותפות וכן נהגו כמה שנים והנה אחר כך נתן המלך לבנו קצת מלכותו מעכשיו ואינו לוקח מס מהיהודים הדרים בעיירות בנו והמלך אין לו כלום על העיירות אלו של בנו ותובעים הקהלות מס מהיהודים הדרים בעיירות של בן המלך לתת עמהם כמשפט בעודם תחת יד המלך. והאריך ואמר דלית דין ולית דין להכריח ליושבי העיירות האלו לתת מס עם יושבי מלכות של המלך. והביא ראיה וסיים דבריו דכיון שהמלך פוטרם ועומד וצווח שאין לו חלק עליהם אלא של בנו הם פטורים. הנה שמעיקרא נשתתפו עמהם והיו פורעים עמהם והיו מסייעי' להם ועם כל זה כיון שנעשו בני מלכות אחר אין להם עליהם כלום אפילו שהקהלות מפסידיים פתח בעבור הפירוד שנרא' שהקהלות פורעי' בשלמות עתה מה שהיו פורעים מקדמת דנא שאם לא כן אלא שהמלך הסיר מהקהלות מה שהיו ראויים לפרוע בני העיירות מה להם לשיתוף או לפירוד כיון שאינם מחסרים כלום אלא ודאי שהיו פורעים הקהלות אחר שנתן המלך העיירות לבנו מה שהיו פורעי' קודם נתינת העיירות ועם כל זה כיון שהמלך נתן העיירות לבנו נעשה ממלכות אחרת והמלך פיטרתן מפני שנעשו בני מלכות אחרת כל שכן מלכות שמעולם לא נשתתף עם מלכות אחר שאין לעשות הסכמה מלכות אמלכות גם שפורעי' מס למלך והמלך פוטר אותם ונתן רשות ליסחר בכל מלכותו בשביל המס שפורעים למלך ואין להם לעשות הסכמה על העוברים ושבים כיון שפורעים המס והמלך נתן

להם רשות לצאת ולבא בכל מלכותו בשביל המס שפורעים למלך. ונראה לי שעושי ההסכמה הזאת עוברים על מצות המלך ואנן קיימא לן בכמה מקומות כשמואל דאמר דינא דמלכותא דינא והמלך נתן רשות לעוברים ושבים בעבור המכס להיות חפשים מכל מסים והעושים הסכמה הזאת הולכים נגד המלך מפני שאפשר שלא יבאו עוד ליסחר במלכותו ויבא נזק למלך גם כי המכס שנותנים למלך הוא בעבור שיעשה מלחמותם ולשמור אותם מן האויבים שאם לא כן היה גזל המכס ביד המלך ואם כן מי הוא זה ואי זה הוא שיעשה מכס יותר ממה שלוקח המלך לכן אם לא יסכימו מביאי היין בזאת ההסכמה אין נכנסים בכלל ההסכמ' וכמו שאמרנו. ואם תאמר שעשו זאת ההסכמה לעשות תקנה בעבור העניים העוברים עליהם בכל יום ואומרים שאין ידם משגת די מחסורם גם זה אינם יכולי' לעשות על העוברים ושבים אלא מה שפסק להם הגמרא שהוא שלשים יום לתמחוי שלשה חדשים לקופת ששה לכסות וכל זה לפי ערכן וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ט מהלכות מתנות עניי' ולא להשליך עליהם המשא ולשתות יינם על כרחם שלא בטובתם שכיון שאין להם רשות להוציא היין על כרחם ימכרו היין בזול אפילו שמפסידים ואלו היו עושים הסכמה ששום יהודי לא ימכור יין אלא בכך וכך ולא יקנה גם כן אלא לשער שיפסקו אנשי העיר החרשתי כיון שיכולים הם לעשות הסכמ' על בני עירם אבל לעשות הסכמה שלא יוציאו היין הבא לעירם כי אם שימכרו לשם לשער שהם גוזרים נראה שגזלת הענים מביאי היין בבתייהם של אלו העושים ההסכמה ואין לך גזלה גדולה מזאת בפרהסיא וביד רמה וגם כן אם הביאו ומכרו שם לבני אסכנדרייא ראוי שלא יוציאו משם מי שקנאו כיון שהוא מבני עירם ונעשה היין של בני העיר אבל מי שהביא יין לימכר בכל מקום שימצא למכור אין מי שיעכב על ידו כיון שנותן המכס למלך כמו שכתבתי וראוי לחוש לממונם של ישראל.

וגדולה מזאת אמרו בגמרא בבא קמא והביא אותו הרמב"ם ז"ל פ"ז מהלכות מתנות עניים וז"ל מי שהיו לו בתים שדות וכרמים ואם מוכרם בימות הגשמים מוכרם בזול ואם מניחים אותם עד ימות

החמה מוכרם בשווים אין מחייבים אותו למכור אלא מאכילין אותו מעשר עני ולא ידחוק עצמו למכור שלא בזמן מכירה היו שאר האדם לוקחים ביותר והוא אינו מוצא שיקח ממנו אלא בזול מפני שהוא טרוד אין מחייבי' אותו למכור אלא אוכל מעשר עני והולך עד שימכור בשה וידעו הכל שאינו דחוק. הנה שבעבור שלא יפסיד מאכילין אותו מעשר עני אפי' שהוא עשיר מפני שחששו לממונן של ישראל כל שכן שאין ראוי לעכב על מביאי היין כדי שימכור יינו בזול. והמרדכי ז"ל בבבא בתרא אמר ז"ל כמה יהיה בעיר ויהיה כאנשי העיר פירש רבי' ברוך בספר החכמה דמיירי דוקא דומיא דחמרת וגמלת העוברת ממקום למקום ונשתהא שם אבל אדם הבא לדור שם להשתקע שם הוא כקונה בית דירה שם דתנן ביה הרי הוא כאנשי העיר מיד. ומיהו בירושלמי בפרק' קמא דבבא בתרא תניא לאחר שלשים יום הרי הוא כאנשי העיר לקופה לאחר ששה חדשי' לכסות לאחר שנים עשר חדש לפייסים. ומכאן יש לפסוק שאין לחייב אדם במתנה ואין להטילה עליו עד י"ב חדש מדקאמר לפייסים ולזמנות /ולמזונות/ י"ב חדש היינו מסים כדאמרינן במדרש בנבוכדנצר שאמרו לו חנניה מישאל ועזריה בגולגליות ובזמיונות ובפייסים את מלך עלינו. ואפי' סכר לו בית אין לדמותה לקונה בית דירה שהקנין מוכיח שדעתו להשתקע אבל בשכירות בית לא דאולי אין דעתו להשתקע ואין לחייבו וגם הגמרא מוכח כן דלא מחייבין ליה תוך י"ב חדש ומסתמא תוך י"ב חדש שכר בית ואפילו הכי ליכא חיובא. ואם מטעם מנהג באנו לחייבו כדאמרינן בירושלמי וכו' עד זה אינו כל כך קבוע לשנות על ידו הלכה קבועה וידוע ומנהג מקומות יש ואין להוציא ממון בסברא זו. הנה שאפילו שבא לגור אין להוכיח אפילו שהשכיר בית במקום שבא לגור אם לא ישב במקום שבא לגור י"ב חדש ואפילו שיש מנהג ליתן מס תוך י"ב חדש אמרו ז"ל שאין להוציא כיון שיש דין קבוע והרב רבי אביגדור כהן ז"ל שהשיב ז"ל איש הבא אל עיר נושבת יהודים אם צריך ליתן מס תוך י"ב חדש אם מנהג קבוע שם לחובה איני יודע לפטרו וכו' זה כדתנן הכל כמנהג המדינה וזה יובן במי שבא לגור כמו שתראה משם היטב אבל לומר שמי שאינו בא לגור אלא למכור סחורתו לא נשמע

מעולם היות תקנה והסכמה עליהם ואין נכנס בתוך מנהגם והסכמותיהם ותקנותיהם. וגרסינן בגמרא בבבא בתרא פ' המוכר את הספינה ת"ר אין מוציאין פירות מארץ ישראל דברים שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות רבי יהודה בן בתירא מתיר ביין מפני שממעט את הטפילה וכשם שאין מוציאין מארץ ישראל לחוצה לארץ כך אין מוציאין לסוריא ור' מתיר מאפרכיא לאפרכיא ופרש"י ז"ל מאפרכיא אחרונה שבארץ ישראל לאפרכיא ראשונה שבסוריא דכיון דסמוכין מותר להוציא. הנה לרש"י ז"ל שבכל ארץ ישראל ולאפרכיא ראשונה שבסוריא מוציאין אבל מארץ ישראל וחוצה מאפרכיא הראשונה שבסוריא או לחוצה לארץ במקום שאינה סוריא אין מוציאין אבל בחוצה לארץ בכל מקום מוציאין במקום למקום כמו בכל ארץ ישראל ולהרמב"ם ז"ל מאפרכיא שבארץ ישראל לאפרכיא שבארץ ישראל מוציאין שכן כתב פי"ר מהלכות מכירה וז"ל אין מוציאין פירות שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות מארץ ישראל לחוצה לארץ או לסוריא ולא מרשות מלך זה לרשות מלך אחר אפילו בארץ ישראל עכ"ל. וכתב זה ז"ל מפני שהגירסא שלו כמו שכתב מגיד משנה ז"ל וז"ל וכשם שאין מוציאין מארץ ישראל לחוצה לארץ כך אין מוציאין לסוריא ולא מאפרכיא לאפרכיא. ולזה כתב ז"ל מאפרכיא לאפרכיא אפילו מרשות מלך זה לרשות מלך אחר בארץ ישראל מפני שאחר שכתב שאין מוציאין מארץ ישראל לחוצה לארץ או לסוריא למה היה צריך לכתוב ולא מאפרכיא לאפרכיא אלא לומר לנו שמארץ ישראל לחוצה לארץ אין מוציאין ואפילו מארץ ישראל עצמה מאפרכיא לאפרכיא שהוא ממלך זה למלך אחר אין מוציאין ואם כן נרא' לדעת הרמב"ם ז"ל שמארץ ישראל לחוצה לארץ אין מוציאין ולא ממלך זה למלך אחר בארץ ישראל אין מוציאין אבל בחוצה לארץ מוציאין אפילו ממלך זה למלך אחר שאין לנו להחמיר בח"ל על זה כלל אלא דוקא בארץ ישראל מפני תיקון ארץ ישראל.

ופירש הרמב"ם ז"ל אפרכיא מלך שכתב על מאפרכיא לאפרכיא לא ממלך זה למלך אחר מפני שהייתי יכול לפרש לא מאפרכיא לאפרכיא

כמו שפירשו במדרש וממולדתך זה אפרכיא ומארץ מולדתך זו אפרכיא ויש כמה אפרכיות תחת מלך אחר שכל מקום שנולד נקרא אפרכיא. וגם כן יש כמה אפרכיות שכולם ממלך אחר והייתי מדייק בזה האופן אין מוציאין מארץ ישראל לחוצה לארץ ולא מאפרכיא לאפרכיא אבל בחוצה לארץ מוציאין אפילו מרשות מלך אחר לרשות מלך אחר וא"כ לכ"ע בין לרש"י ז"ל בין להרמב"ם ז"ל מוציאין בחוצה לארץ בכל מקום אפי' מרשות מלך זה לרשות מלך אחר. ואין הפרש בין רש"י ז"ל להרמב"ם ז"ל אלא לענין אפרכיא בארץ ישראל שהרמב"ם ז"ל אמר שמאפרכיא לאפרכיא בארץ ישראל אין מוציאין ולרש"י ז"ל בכל ארץ ישראל מוציאין אפילו לאפרכיא ראשונה שבסוריא אבל בחוצה לארץ כולם שוים. ואם כן לכולי עלמא מוציאין בחוצה לארץ אפילו מרשות מלך זה לרשות מלך אחד דברים שיש בהן חיי נפש שבארץ ישראל בלבד עשו זאת המעלה מפני תיקון ארץ ישראל אבל לחוצה לארץ לא עשו זאת התקנה וכ"ש שיכולין להוציא יין אסכנדרייא למצרים שאסכנדרייא ומצרים הכל מלכות אחר וכל שכן באסכנדרייא תחת ממשלת שרו של מצרים ואפילו שיהיה מקום בחוצה לארץ שרובה ישראל נראה שיכולין להוציא מפני שלא נזכר מקום רוב ישראל אלא אוצרי פירות מפני שמכניס מארה בשערים אבל להוציא פירות אינו מכניס מארה בשערים וזה נראה שהוא דעת הרמב"ם ז"ל שלא הזכיר מקום רוב ישראל בזה הדין של הוצאת פירות. וזה לשונו אפילו קב חרובין לא יאצור מפני שמכניס מארה בשערים וכל המפקיע שערים או שאצר פירות בארץ ישראל או במקום שרובו ישראל הרי זה המלוה ברבית. ואחר כך כתב אין מוציאין פירות שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות מארץ ישראל לחוצה לארץ או לסוריא ולא מרשות מלך זה לרשות מלך אחר בארץ ישראל עכ"ל. ולמה לא כתב ז"ל גם כן אין מוציאין מארץ ישראל ולא ממקום שרובו ישראל כמו שכתב בענין אצירת פירות אלא ודאי כדאמרן דדוקא בענין אצירת פירות מפני שמכניס מארה בשערים אפי' בחוצה לארץ במקום שרובו ישראל אסור אבל לענין להוציא ממקום למקום בחוצה לארץ אפילו רוב ישראל מוציאין. וא"ת דכל שכן הוא

שכשאוצר הפירות שהוא מניח הפירות במקומו ולאחר זמן נהנין מהן אבל להוציא אותם ממקומם אין הנאה לבני המקום כבר כתבתי שאין זה טעמו אלא שמכניס מארה בשערים ומלוה ברבית וכל שכן שאסכנדרייא הוא מקום שרובה נכרים לכן לענין דינא יכולין להוציא היין מאסכנדרייא למצרים ואם ירצו לעשות תקנה יעשו על בני העיר כמו שכתבתי. ולענין השאלה השנית אם יכולין לעכב היין של זה המוכר שהוא ממצרים שקנה היין מקאנדייה להביאו לארצו למצרים עם מה שכתבנו אין מקום לשאלה זו אבל מה שאמרו חכמי אסכנדרייא שלא קנה מפני שהוא דבר שלא בא לעולם ענין זאת המכירה לא נקרא דבר שלא בא לעולם מפני כמה דברים. חדא שיש הפרש למקנה בלשון קנין למקנה בלשון חייוב כמו שכתב הטור /חו"מ/ סימן ס' וזה לשונו והמחייב עצמו בדבר שלא בא לעולם או שבא לעולם ואינו מצוי אצלו חייב אף על גב דקיימא לן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הני מילי כשהקנה לו בלשון מכר או בלשון מתנה אבל בלשון חייוב חייב לפיכך לא מבעיא כתב לו מודה אני לך שאני חייב לך כך וכך מדות של פירות שהוא חייב לו שהרי הודה בהן אלא אפילו אם אמר הוו עלי עדים שאני מתחייב עתה לפלו' כך וכך מדות של פירות שהוא חייב. ודוקא בלשון חייוב חל האחריות ושהשעבוד על החייוב. עכ"ל. ובשטר המכירה הזאת כתוב שנתחייב להביא היין מקאנדייה גם שלא אמרו שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אלא כשאינו בעולם אבל בזה השטר כתוב שנתחייב להביא החמשי' חביות שיש לי בקאנדייה ואם כן היכן הדבר שלא בא לעולם בכאן כיון שהוא מורה שיש לו החמשי' חביות בקאנדייה הנה שהם בעולם על פי הוראתו. והנה גדולה מזו כתב המרדכי ז"ל בהמוכר את הבית שנמצא בתשובת רב נסים גאון ז"ל שאם ראובן מכר כור חטים לשמעון בדינר וקנו מידו ונתן לו הדינר ולאחר זמן תבעו ונמצא שלא היה לו חטים בשעת הקנין חייב להעמיד לו מקחו אפילו נתייקר כדתניא בתוספתא דבבא מציעא פ' המוכר לחברו בחזקת שיש לו ונמצא שאין לו לאו כל הימנו לאבד זכותו של זה. וגם בירושלמי בתרומות רבי אבהו בשם ר"ל אמר הא למה זה דומה למוכר חפץ

לחברו ונמצא שאינו שלו חייב להעמיד לו מקחו ובעל העיטור כתב סברא זו והזכירה מגיד משנה ז"ל פרק כ"ד מהלכות מכירה. והר"ן ז"ל בהמוכר את הבית בשם העיטור ז"ל. כל זה מלשון בית יוסף ז"ל. וכתב בית יוסף ז"ל סימן ר"ט וז"ל מיהו כי אמרינן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם או שאינו ברשותו היינו כשמקנה בתורת קנין אבל בלשון חיוב יכול לחייב עצמו כל מה שירצה ואפילו בדבר שלא בא לעולם. וכן כתב בעל התרומות וכן כתב רבי' ירוחם ז"ל וכן כתב הרשב"א ז"ל וכן כתב רבי' רי"א ז"ל בשם רבי' ירוחם ז"ל וז"ל כתב רבי' ירוחם ז"ל בנתי' י"ז אל תטעה בין המחייב עצמו בחוב למקנה כי מחייב עצמו יכול לשעבד עצמו אף על פי שאינו ברשותו אבל המקנה שמוכר לו או נותן לו אינו יכול להקנות דבר שאינו ברשותו. נמצא לפי כל זה שאין כאן דין דבר שלא בא לעולם. ועוד ראייה שזאת המכירה מכירה גמורה היא דכי אמרינן שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הוא דוקא שלא החזיק בו הלוקח אבל אם החזיק בו הלוקח לא מפקינן מיניה כדאמרינן בפ' איזהו נשך המוכר פירות דקל לחברו אמר רב הונא עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו משבאו לעולם אינו יכול לחזור בו ורב נחמן אמר אף משבאו לעולם יכול לחזור בו. ואמר רב נחמן מודינא דאי שמיט ואכיל לא מפקינן מיניה וידוע הוא שהלכה כרב נחמן ומה שכתב רב נחמן דאי שמיט ואכיל לא מפקינן מיניה לאו דוקא אכיל אלא כיון שתפס לא מפקינן מיניה שכיון שתפס נכנס ברשות הקונה ולמה צריך שיאכל אלא ודאי כדאמרן. וכן כתב הטור ז"ל וז"ל ואם קדם הלוקח ותפס הפירות אין מוציאין מידו. וכן כתב בעל התרומות שער ס"ד א"ג דהא דאמרינן דאי שמיט ואכיל לא מפקינן מיניה דוקא דשמיט ואכיל או תפס הפירות עצמן שהקנה אבל המשכון אינו מועיל. ע"כ. הנה שלאו דוקא אכיל אלא הוא הדין תפס. והנה בנדון דידן שתפס הלוקח היין ושם היין באוצרו מי הוא זה שיקח אותו מידו ומרשותו. וגם כן כל עוד שהמוכר אינו חוזר בו קנה הלוקח כמו שאמ' רב נחמן אף משבאו לעולם יכול לחזור בו נראה שאם לא חזר בו המכירה מכירה. ואם כן כאן שלא חזר בו נמי המכירה מכירה גמורה ומי שיקח אותו מן הלוקח גזל גמור בידו. וכתוב בהגהות

מימוניות וז"ל דכי אמרינן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הני מילי היכא דלא תפיס לההוא מידי דאקנו ליה וקא תבע ליה אבל אי תפיס תפיס והאי נמי דזבין וכתב שטר ומסר ליה שטרא כמאן דתפיס דמי ואם כן בכאן שכתב השטר הוה ליה כמו שתפס היין. לכן איני רואה טעם לזאת ההסכמה ולא לבטל המכירה בשביל שלא בא לעולם ומה שכתבו שכשבא היין לאסכנדרייא כבר נכנס ברשותם של עושי ההסכמה אין להשיב מפני כבוד הצבור ואם לקחו איזה ממון מזה הלוקח מחמת ההסכמה שהסכימו גזל הוא ביד מי שלקח הממון. וצריך להחזירו ללוקח. ואחר שכתבתי כל זה שמעתי שעושי ההסכמה היו מביאין ראיה להסכמתם ממה שכתב הטור ז"ל בי"ד סוף סימן רנ"ו וזה לשונו מי שהלך ממקומו לעיר אחרת לסחורה ופסקו עליו אנשי העיר שהלך לשם צדקה הרי זה נותן לעניי אותה העיר וכו' נראה מזה שיכולין בני העיר לפסוק צדקה על בני עיר אחרת הבאים אצלם וזה טעות הוא בידם כאשר אבאר בס"ד. דיש להקשות וא"ת והתניא בפ' בני העיר בני העיר שהלכו לעיר אחרת ופסקו להן צדקה נותנין וכשהם באים מביאים אותה עמהם ומפרנסין בהם עניי עירם ויחיד שהלך לעיר אחרת ופסקו עליו צדקה תנתן לעניי אותה העיר עד במה דברים אמורים בשאין שם חבר עיר אבל אם יש שם חבר עיר תנתן לחבר עיר. שנראה שיחיד שפסקו עליו צדקה שינתן לעניי אותה העיר וגם שיכולים בני העיר לפסוק צדקה על בני עיר אחרת כל שהוא יחיד. כבר פירשה אותה הברייטא המרדכי ז"ל דדוקא שגזרו עליהם תעניות מפני הבצורת או מפני משלחת חיות רעות או מפני הצרה ח"ו וגזרו על עצמן צדקה וגזרו נמי על בני העיר דאתו לגבייהו ליתן צדקה לבטל הגזרה בתשובה ותפלה וצדקה. ע"כ.

והנה לפי זה אין לפסוק בני עיר על בני עיר אחרת אפילו יחיד אלא בשני פנים חדא שפסקו הם על עצמן ופסקו גם על דאתו לגבייהו לא שלא יפסקו על עצמן ופסקו על בני עיר אחרת כמו שאמרו ז"ל וגזרו על עצמן צדקה וגזרו נמי על בני העיר דאתו לגבייהו. שנית צריך שיהיה הפסוק על הבצורת או משלחת חיות רעות או צרה או מפני

שכולם בסכנה בין בני העיר בין בני עיר אחרת. אבל באופן אחר נראה דאין להם לפסוק על בני עיר אחרת אפילו על יחיד.

ויש לשאול למרדכי ז"ל דמנא ליה זה הפירוש ומי הכניסו בזה הדוחק לפרש הברייתא על הצרות הנזכרות. ולמה לא יפרש שכשהלכו רבים לעיר אחרת הוה ליה כמו העיר שבאו משם ולא נתבטלו לגבי העיר שהלכו לשם והוה ליה כמו שהם בעירם לכן יתנו הצדקה שנתנו שם ביד הגבאי מפני החשד וכשבאים לעירם חוזרין ולוקחין אותה מיד הגבאי אבל כשיש לשם חבר עיר נותנין אותה לחבר עיר מפני שמסתמא על דעת חבר עיר נותנין אבל יחיד נתבטל לגבי העיר שהלך לשם לכן ינתן ויחלק לעניי אותה העיר שהלך לשם. ונראה שבא לתרץ קושיא אחרת מברייתא אחרת שאמרה שלשים לתמחוי שלשה לקופה ששה לכסות וכו' והביאו כל המפרשים ז"ל השני ברייתות. ואם כן קשיא מברייתא אברייתא. אלא ודאי שכאן מדבר שהלכו בני העיר לעיר אחרת ואירע שם איזו צרה מהצרות הנז' אבל כשלא אירע צרה מהצרות יהיה כאותה הברייתא שאין יכול לפסוק בן עיר על עיר אחרת ויהיה שלשה לקופה ששה לכסות וכו', ולפירושו של המרדכי ז"ל צריך שיהיה הפירוש שוה לכל חילוקי הברייתות. וכמו שהוא ז"ל פירש השני חלוקו' של צריכין ליתן לגבאי העיר מפני החשד או לחבר עיר היכא דאיכא חבר עיר על הצרות הנזכרות. כך צריך שיהיה הפירוש של החלוקה של יחיד שהלך לעיר אחרת ופסקו עליו צדקה תנתן לעניי אותה העיר על הצרות הנזכרות הוא אבל אם לא היה בשביל הצרות הנזכרות נראה שאין להם לפסוק על עיר אחרת אפילו יחיד כלום. וכמו שאמרה הברייתא האחרת שלשים לתמחוי שלשה חדשים לקופה ששה לכסות וכו' וכל זה לפי ערך כל אחד כמו שאמרו כל המפרשים ז"ל.

ואם תאמר שהטור ז"ל יפרש הברייתא בענין אחר. וזה לשונו מי שהלך ממקומו לעיר אחרת לסחורה ופסקו עליו צדקה. ע"כ. שנראה שבשביל שהלך לעיר אחרת לסחורה יתן עם עניי אותה העיר דכיון

שמרויח עם אנשי המקום או ממעט הרווחתם. וגם הרמב"ם ז"ל תפס זה הלשון וזה לשונו מי שהלך בסחורה ופסקו עליו אנשי העיר שהלך לשם צדקה וכו' שנראה שבשביל שהלך שם לסחורה פוסקין עליו הצדקה נראה שאין הפירוש שלהן ז"ל כמו שפירש המרדכי ז"ל. שאם לא כן למה לא פירשו אותו הפירוש בפירושינו. עם כל זה לא יוכלו להשליך מכס על מכס מפני שצדקה לחוד ומכס לחוד וכשפוסקין עליהם צדקה יהיה לפי ערכם או נדבה שעושין בני המדינה או לאיזה צורך העניים וכל זה מסתמא כל עוברים ושבים עושים בעיר שהלכו שם אבל להשליך מכס על נכסיה ולא עליהם תהיה ההסכמה זה אינו וכל שכן בני"ד שאינם באים ליסחר באסכנדרייא אלא רוצים לבא ליסחר במצרים ואי אפשר להם לבא למצרים כי אם דרך אסכנדרייא והנה הטור והרמב"ם ז"ל לא אמרו פסקו עליהם צדקה אלא כשבאים ליסחר בעיר אחרת ועל זה אמרו ופסקו עליהם צדקה אבל אם לא באו ליסחר כי אם לעבור דרך שם אין שום פוסק שיאמר שיכולין להשליך עליהם. ומה שהיה אפשר להן לעשות שכל מי שירצה למכור יין באסכנדרייא ליהודים יפרע כך וכך אבל לגזור שכל מי שירצה להביא יין דרך אסכנדרייא למכרו במקום אחר אין לו רשות להוציאו אלא אם כן יתן כך וכך אין הדעת סובלת כן מפני שאין העיר שלהם כדי לגזור עליהם. גם אפשר לומר שהרמב"ם והטור ז"ל לא דברו כי אם בענין שדבר המרדכי ז"ל מפני שיש לדקדק עליהם למה לא אמרו יכולין בני העיר לפסוק צדקה על בני עיר אחרת הבאים ליסחר בעירם. ולמה אמרו גם כן מי שהלך בסחורה לעיר אחרת ופסקו עליהם צדקה שנראה שאינם יכולים לפסוק צדקה על עיר אחרת לכתחלה ושום פסקו אז יתנו לגבאי אותה העיר או אם יש שם חבר עיר יתנו לחבר עיר. וזאת הקושיא גם כן נקשה לברייתא עצמה שאמרה בני עיר שהלכו לעיר אחרת ופסקו עליהם צדקה למה לא אמר יכולים בני העיר לפסוק צדקה על עיר אחרת הבאים אצלם ליסחר אלא אמר ופסקו שנראה בדיעבד דוקא.

אלא נראה לי לומר שלא דברו ז"ל אלא בהצד שדבר המרדכי ז"ל והכי קאמר שאם פסקו על צד אחד שהיה ראוי לפסוק באיזה דבר שיכולין לעשו' שהוא בזמן רחוק שהיו כולם בסכנה אז אם היו רבים מביאין אותה הצדקה עמהם ונותנין אותה לעניי עירם ואם הוא יחיד נותנים אותה לאותה העיר. וזה הכרח לפירוש המרדכי ז"ל שפירש הברייתא על הצרו' האמורות והטעם שלקחה הברייתא לשון ופסקו ולא אמר יכולין בני העיר לפסוק צדקה על בני עיר אחרת הבאים ליסחר בארצם אלא כדאמרן שלא דברו כי אם בזמן רחוק וכו' ולזה אמר ופסקו כמו שאמרנו:

ובזה נתרץ קושיא אחרת שלמה היו פוסקין צדקה על רבים הבאים אליהם ומה תועלת יש להם בפסוק צדקה על עיר אחרת כיון שהם היו מוליכין אותה עמהם אלא ודאי כדאמרן שכיון שלא עשו הצדקה כי אם להציל את נפשם ולא לתועלת העיר האחרת ולכן מביאים אותה עמהם. אבל כשהיה יחיד בטל הוא לגבי העיר שהלך לשם. באופן שלכולהו פירושי אין יכולין לעכב היין ולהשליך עליהם מכס כיון שאינם מוכרים שם כי אם עוברים דרך שם אבל אם היו נותנין לבעלי היין הערך שנותנין להם במקום אחר אז היו יכולים לעכב עליהם משום מדת סדום כיון שאין מפסידין במכירתו לשם אדרבא מרויחי' גם ההוצאו' אם יוציאוהו משם. אבל אם הם מרויחים להוליך היין למקום אחר זה ודאי לא נשמע מעולם מפני שאינם עבדים להם ליקח סחורתם בעל כרחם שלא בטובתם. כל זה נרא' לעניות דעתי וה' יצילנו משגיאות אמן. נאם הצעיר המקוה רחמי אל אברהם כהן.

כהנא רבא ויקירא לוחם במלחמתה של תורה החכם השלם כמהר"ר אברהם הכהן נר"ו. עם היות כי טרדותי עצמו מספר וגם מצע בריאותי קצר לעשות רצונך חפצתי להשיב על שאלתך ולכן אמרתי הנה באתי באותותי אלה:

ותחלת כל דבר ראיתי לישא וליתן במה שהקשה כ"ת במאי דמשני רבי יוחנן למאי דפריך גמרא ולכל מילי מי בעינן שנים עשר חדש ורמי מההיא דתניא שלשים יום לתמחוי וכו' ומשני רבי יוחנן כי תנן נמי מתניתין שנים עשר חדש בפסי העיר תנן והוקשה לכ"ת דמנא ליה לרבי יוחנן לאוקומי מתניתין בפסי העיר דהא מתניתין סתמא קתני כמה יהיה בעיר וכו' דמשמע דלכל מילי קתני ותירץ כ"ת מה שתירץ כמו שאכתוב בס"ד לעומד על דבריו. והנה במה שהקשה ותמה דמנא ליה לרבי יוחנן לאוקומי מתניתין בפסי העיר וכו' איני רואה שום תמיהא בזה במחילה מכ"ת דאין זה דבר חדש דאורחא דגמרא בכמה דוכתי לשנויי כי היכי דלא תיקשי ממתני' אבריית' או מבריית' אמתני' אף על גב דמדוכתא חזא לא משמע כולי האי לאוקומי בההיא אוקמתא דמתניתין לאוקומי מ"מ כי היכי דלא תיקשי משנינן ומוקמינן באוקמתא חדתא הכי נמי בהך סוגיא דידן אף על גב דמתניתין לא משמע בהדיא דאיירי בפסי העיר דסתמא קתני דמשמע בכל מילי אפ"ה מהדרינן לאוקומי אוקמתא כי היכי דלא תקשי והיינו טעמא דרבי יוחנן דדחיק לשנויי כדמשני. ועל מה שתירץ כ"ת לקושייתו זאת שהקשה וכתב שיצא זה לרבי יוחנן מדקא סמיך המשנה דכמה יהיה בעיר אחר שאמר כופין אותו לבנות לעיר חומה ודלתים ובריח. יר' מכוונת כ"ת בתרוצו שבא להכריח דהמשנה מוכחת דמיירי בפסי העיר ואם כן יש לתמוה על כ"ת כי הנה כשהקשה תפש במושלם דמפשטא דמתניתין משמע כיון דסתמא קתני כמה יהיה בעיר דמיירי בכל מילי ובתירוץ כתב לאידך גיסא דמפשטא דמתניתין משמע דמיירי בפסי העיר אם כן אדרבא ה"ל לכ"ת לאקשווי ודקארי לה מאי קארי לה דמאי קא פריך ולכל מילי מי בעינן שנים עשר חדש והתניא וכו' דהא מפשט' דמתניתין משמע דלא מיירי אלא בפסי העיר מדקא סמיך וכו'. ועוד ראיתי לתמוה במה שכתב כ"ת בהמשך דבריו בזה התירוץ וז"ל יראה מכל זה שאינו מאנשי העיר אלא אחר י"ב חדש ואפי' לדבר שהוא לצורך מי שהוא יושב בעיר כגון חומה ודלתים ובריח עכ"ז אינו פורע עם אנשי העיר עד י"ב חדש שאפילו שהוא נהנה בשיש בעיר חומה ודלתים ובריח שיושב לבטח שאין האויבים

יכולים ליכנס שם לשלול שלל ולבוז בז עכ"ז אינו פורע עמהם עד י"ב
חדש כ"ש ליתן מס ולתקנות שבעיר שאינו נותן עד י"ב חדש. והנה
במחילה מכ"ת אומר דדבריו אלו לא שייכי לכונת תירוצו כי הנה כונת
תירוצו אינו אלא להכריח דמתניתין מיירי בפסי העיר מדקא סמיך
להיא דכופין לבנות וכו' ודבריו הנמשכי' לא יצדקו אלא אי הוה
סלקא דעתין מעיקרא לחייובי בפסי העיר בפחות מי"ב חדש ואתא
לאשמועינן דלא מחייב בפחות מי"ב כי היכי דבהנהו מילי דקתני
מתני' דהוּו תקון העיר לא מחייב עד י"ב חדש הכי נמי וכ"ש בכל
שאר פסי העיר והא ליתא דעד השתא מאי דסלקין ונחתין הוי אם
מאי דקתני כמה יהא בעיר ויהיה כאנשי העיר וכו' הוי אפילו לקופה
ותמחוי או לפסי העיר דוקא הוא דבעינן י"ב אבל לשאר מילי הוי
דינייהו כדקתני בברייתא וק"ל. ועוד יש לתמוה על דברי כ"ת שכתב
שיצא זה לר' יוחנן מדסמיך המשנה כמה יהיה בעיר אחר שאמר כופין
אותו לעיר לבנות חומה וכו' ובמחילה מכ"ת אין מכאן שום הכרח כי
הנה המשנה אחר שאמר כופין אותו לבנות לעיר חומה ודלתים ובריח
קאמ' רבן שמעון בן גמליאל אומ' לא כל העיירות ראויות לחומה והדר
קתני כמה יהא בעיר ויהיה כאנשי העיר וכו' ובודאי דמאי דקאמר כמה
יהיה בעיר שייכא טפי במאי דקאמר רשב"ג לא כל העיירות ראויות
לחומה ואם כן אין כאן שום סמיכות למאי דקתני מעיקרא כופין לבנות
לעיר חומה ודלתי' ובריח דכיון דאמלתיה דרשב"ג מהדר דמיירי
אפילו בעיירות דלא שייך בהו חומה וכו' אם כן אפשר דמאי דקאמר
וכמה יהיה בעיר לכל מילי קאמר. כל זה ראיתי לדקדק בדברי כ"ת.
והואיל ואתא לידן הך סוגיא אומר דלכאורה איכא למידק שכפי השטה
הנהוגה בגמ' יראה דמאן דמקשה ודמי מעיקר' ההיא דומיא דהחמרת
והגמלת וכו' איהו הוא דהדר פריך ורמי וקאמר ולכל מילי מי בעינן
שנים עשר חדש והתניא וכו' וקשה דכיון דהך סתמא דגמר' חד הוא
אמאי לא מקשה ודמי מעיקר מההיא דתניא ל' יום לתמחוי וכו' ומאי
דמשני ר' יוחנן לפרוקי ההיא רומיא דברייתא דשלשים לתמחוי סגי
נמי לשנויי ההיא דחמרת וגמלת דמאי דקתני בההיא דחמרת וגמלת
דאם נשתהו שם שלשים יום הם בסייף ממונם אבד היינו לענין דינא

דעיר הנדחת ומאי דקתני במתני' י"ב חדש הוי לענין פסי העיר ולא הוה מצטריך ליה לאקשווי מחמרת כיון שהתירוץ הוא מבואר ממאי דמשני רבי יוחנן אאידך רומיא.

ולכן יראה שצריך לדחוק ולומר דהווי תרי מקשי' והנה המקשה הראשון שהקשה מההיא דחמרת הקשה כך דמתניתין משמע דלהיות כאנשי העיר בעינן שיש בעיר י"ב חדש ומשו' הכי פריך מההיא דחמרת והגמלת דמפליג בין לנה בתוכה לנשתהא ל' יום דבלנה בתוכה הם בסקילה וממונם פלט ובנשתהא שלשים יום נדונים כדין עיר הנדחת דהיינו הם בסוף וממונם אבד משמע דכיון דנשתהא ל' יום חשיב כאנשי העיר ומתניתין קתני דבעינן שישהא בעיר י"ב חדש להיות נחשב כאנשי העיר ומשני הא ליתבי מתא הא לבני מתא. ואיברא דהוה מצי לשנויי שנויא אחריתי דלענין עיר הנדחת לדון כדינם סגי בנשתהא ל' יום ליחשב כאנשי העיר אבל לשאר חיובי מתא בעינן שישהא י"ב חדש כדקתני במתניתין אבל המתירץ קושטא דמלת' בעא לשנויי ואתא לאפוקי מסברת המקשה דהוה סלקא דעתיה דטעמא דברייתא דקתני נשתהא שלשי' יום הם בסוף וכו' היינו משום דחשיבי כאנשי העיר ובתושביה וקאמר דלא היא דדין עיר הנדחת ביושבי העיר תלה רחמנא ומשום הכי סגי בשהיית שלשים אבל לשאר חיובים בעינן שיהא מאנשי העיר וכל שלא שהא שנים עשר חדש לא מקרי מאנשי העיר ומוכח מההיא ברייתא דמודר הנאה דאיכ' לפלוגי מיושבי העיר לאנשי העיר.

ועתה אבא לישא וליתן בכל מה שכתב כ"ת במה שנוגע לענין פסקא דדינא. והנה תחלת כל דבר כתב כ"ת מה שכתב הריב"ש ז"ל בסימן שצ"ט וז"ל וכן הבאים מחוץ לעיר לדור שם הרי הם כאנשי העיר וחייבים לעשות כתקנתם והרי הם כאלו קבלו עליהם בפירוש כל תקנות העיר בעת בואם כל שאין דעתם לחזור. ואומר דיר' די'ש לדקדק על מה שכתב בזאת התשובה דיר' מדבריו שכתב כאן דכל שבא לדור ואין דעתו לחזור למקומו תכף בעת בואו חלו עליו כל

תקנות העיר והנה בתשובת קל"ב כתב וז"ל אבל כל שלא שהא י"ב חדש אפילו בא שם להשתקע אינו כאנשי העיר דדילמא לא מתדר ליה אלא אם כן קנה בה בית דירה דאז גלה דעתו שרצונו להשתקע שם על כל פנים כיון שדר שם ואם לא דר שם אינו כאנשי העיר מיד לכל דבר. ונפלאתי איך לא הרגיש כ"ת בזה דבלי ספק יראה די ש לתמוה דמתשובת שצ"ט יר' דתכף בבואו לעיר כל שאין דעתו לחזור למקומו תכף בבואו חשוב כאנשי העיר ומסי' קל"ב יר' דאפילו בא להשתקע כל שלא שהא שם י"ב חדש אינו כאנשי העיר. ודוחק לומר שמה שכתב בסי' שצ"ט שכל שבאים לדור ואין דעתם לחזור הרי הם כאלו קבלו עליהם בפ"י כל תקנות העיר בעת בואם היינו שקנו בית דירה דודאי קניית בית דירה יראה דדעתו להשתקע ושלא לחזור והנה בסימן תע"ה כתב וז"ל דמאי דאמרינן במתני' כמה יהיה בעיר ויהיה כאנשי העיר י"ב חדש היינו דוקא במי שלא ידענו אם יתעכב לדור בעיר אם לא וכל שעמד שם י"ב חדש מחייבין אותו מכאן ולהבא אבל כל שנתחייב מתחלה לדור כאן י"ב חדש הרי הוא כאנשי העיר מיד דומיא דמאי דאמרי' במתניתין אם קנה בית דירה הרי הוא כאנשי העיר מיד דמסתמא דעתו להשתקע בכאן והנה מה שכתב כאן דכל שנתחייב לדור כאן י"ב חדש הרי הוא כאנשי העיר מיד איני מבין חיוב זה היאך הוא ובמה נתחייב שאם הוא ע"ד שהחתן מתנה כשהוא נושא אשה שמתחייב לדור באותו מקום שנשאה קצת ימים זה החיוב אינו כל כך מוכרח לחייבו כדין אנשי העיר מיד דכמה דיות נשפכות וקולמוסי' בשברים לישא וליתן אם יכול הבעל להוציא אשתו ממקו' שנשאה אם מזונותיו דחוקים שם ולא מתדר ליה שם באופן שיש לספק באלו התשובות של הריב"ש שיר' שיש בהם קצת סתירה.

ועתה אבא לדקדק על דברי כ"ת במה שכתבת להוכיח מדברי הריב"ש במה שכתב סימן שצ"ט וזה לשון כ"ת. הנה שהרב ז"ל אמר שכשבאו לדור בעיר הוא בכלל תקנותיהם והנה יש גם כן קצת סיוע ממה שאמר רב אשי ה"מ דדעתו לחזור וכן נראה שכשלא היה דעתו לחזור אפילו שלא היה זה הדבר אלא מנהג איסור ולא מן הדין עכ"ז

נוטה כמקומו כיון שדעתו לחזו' למקומו נידון כבני עירו אפי' שהוא בעיר שהיה מוטל זה הדבר וכתב כ"ת על דבריו אלה וזה לשונך וא"ת ששם מדבר בדבר איסור החמירו אבל לענין ממון יהיה כעיר אשר הלך לשם יראה מדברי כ"ת דאף על גב דלענין איסור מחמירין בכל שאין דעתו להשתקע ודעתו לחזור למקומו שיהא נחשב כאנשי העיר שיצא משם אבל לענין ממון אפילו אין דעתו להשתקע ודעתו לחזור לעירו נחשב כאנשי העיר שיצא משם ומלבד כי במחילה מכ"ת סברא זו לא עלה על לב לעולם שנאמר שאפי' אין דעתו להשתקע ודעתו לחזור למקומו שיהא לענין ממון חשוב כאנשי העיר שיצא משם דאפילו לסברת רבינו ברוך בספר החכמה כמו שכתב המרדכי ז"ל בעינין שיהא בא לדור שם להשתקע דהוי כקונה בית דירה אבל כל שלא ידר להשתקע אינו נחשב מאנשי העיר כל שלא שהה י"ב חדש. מלבד זה ראיתי עוד לדקדק על דברי כ"ת כי ראיתי לרב הגדול כמהרי"ן לב זלה"ה שכתב בספרו הג' סי' ק"ב דברים סותרים דברי כ"ת וז"ל שם ומסתברא לי לפי זאת השיטה דדוקא קנה בית דירה הוא דאמרינן הרי הוא כאנשי העיר אבל לא מפיו אנו חיים אם אמר שירד להשתקע דדוקא גבי מגרומתא דרב ושמואל דפ"ק דחולין הוא דאמרינן דעתו לחזור או אין דעתו לחזור משום שהם דברים בינו לבין קונו ואדם נאמן על עצמו אבל מילי דממונא לא תליא מלתא אלא כשמעשיו מוכיחין עליו וכגון שקנה בית דירה יראה מדבריו ז"ל דלענין איסורא מהימנינן ליה אם דעתו להשתקע אם לא משום שהם דברים שבינו לבין קונו אבל לענין ממונא בעינן שיהיו מעשיו מוכיחים שדעתו להשתקע ולא סגי בלאו הכי ודברים אלו הם הפך ממש מן הקצה אל הקצה מדברי כ"ת שהנה כ"ת כתב שמה שכתב הריב"ש בדבר איסור החמירו שכיון שאין דעתו להשתקע ודעתו לחזו' דין הוא שינהוג איסור כמנהג מקומו שיצא משם אבל לענין ממון יר' מדברין שיש מקום לומר שיהיה כמו אנשי העיר שהלך לשם אף על פי שאין דעתו להשתקע והרב הגדול הנז' זלה"ה כתב דאף על גב דלענין איסור' האמינו לו שדעתו להשתקע מ"מ לענין ממונא בעינן שיהיו מעשיו מוכיחים וכו' ע"כ.

אחר כל זה האריך כ"ת וכתב והביא עניינים רבים להוכיח מהם מדברי הפוסקי' שאין יכולים ואין כח בבני אלסכנדרייא לעשות הסכמה על כל הבאים מחוץ ומעבירים יין דרך עירם שלא יוכל שום אדם להוציאו משם וכתב והוכיח הענין הן מתשובות הרשב"א ז"ל ומתשובות הריב"ש ז"ל גם מדברים רבים שכתב המרדכי פרק הגוזל בתרא ובתוכם הביא מה שכתב בפירושא דברייתא דרשאין בני העיר להסיע על קיצותן.

ואומר שאין ספק אצלי שידוע לכ"ת מה שנתחבטו המפרשים בפירושא דהך ברייתא והנה הרב הגדול מוהרא"ם ז"ל האריך בפסקיו על זה הענין כנודע ולולי הסבות שכתבתי שאיני יכול להאריך הייתי כותב איזה דבר של חידוש על זה הענין הואיל ואתא לידן כי זה לי כ"ה שנים בהיותי בעיר שירון לסבת הסכמה אחת שנעשתה אז שם ונפל מחלוקת בין היהודי' הוכרחתי אז לכתוב קצרות כללות מה שנוגע לענין וחדשתי אז איזה דבר ולסבת התרשלות לא נשאר העתק בידי ועתה לא אחדש דבר לסבה הנז' רק אודיע מה שהעלה הרב הגדול מוה"ר אליה מזרחי זלה"ה בשקלא וטריא דרבוותא בפירושא דהך ברייתא דרשאין בני העיר להסיע על קיצותן דאיברא דלרש"י וראבי"ה והרמב"ם והרשב"א זצ"ל כלהו סבירא להו דמיירי אפילו בלא התנו כלם מתחלה ולא הסכימו באותם התקנות והקציצות אלא מקצת בני העיר בלבד מאחר שהסכימו במ רוב בני העיר עם כל טובי העיר יכולים להכריח המועט המוחי' במ אם יעברו בקציצתן וכו' מ"מ הרמב"ם ור"ת והזקן ממיץ רבו של ראבי"ה והרא"ש ובנו בעל הטורים ז"ל ס"ל דמיירי בהתנו ביניהם מתחלה ונאותו בו כלם ושוב חזרו במ קצתן ורוצי' לעבור באותם הקציצות אז רשאין לקנוס לכל מי שיעבור עליהם אבל אם יש מוחים באותם הקציצות שלא היו מסכימי' בהם מתחלה בין שיהיה המוחה יחיד או רבים אין כח בבני העיר לקנוס המוחה שלא הסכים בקיצתן כלל ואליבא דהנך רבוותא דס"ל דאפילו בבני עירם אין כח לקנוס למי שלא הסכים בקיצתן כ"ש בנר'

שאינ כח לאנשי אלסכנדרראה לעשות הסכמה נגד הבאים מחוץ לעיר שימכרו היין המעבירים דרך שם ואם לא ימכרוהו שיקניסוהו וגם אליבא דרבוותא דס"ל דיש כח לטובי העיר שהסכימו עם רוב בני העיר לקנוס את העובר על הסכמתם אף על פי שמיחה בתחלה מ"מ היינו דוקא לבני עירם אבל לבאי' מחוץ לעיר כל אנפין שוין דאין כח בהם לעשות הסכמת נגד הבאים חוץ לעיר. וגם יראה לי שגם אם עשו נגד הבאי' חוץ לעיר או יעשו הסכמה על בני עירם מקובלת עליהם בחרם או בשבועה שכל יין שיעביר איזה יהודי דרך עירם אפילו שלא יהיה מבני העיר שלא יניחוהו להוציאו מחוץ לעיר אלא שיכפוהו למוכרו שם בעירם אלסכנדריא או יקניסוהו בסך ממון באופן שמרעים ומפסידים לאיש העובר יינו דרך ארצם להוליכו למקום אחר למוכרו שם והם מפסידים אותו שימכרוהו בארצם לערך אשר ייטב בעיניהם או לקנוסו ממון אין ספק שהסכמה זו אין חלוק לחרם ושבועה שקבלו לקיימה דהלכה רווחת דאין שבועת בטוי חלה להרע לאחרים ולהפסיד זכותם כדאיתא בפרק שבועת שתים בתרא ואף על פי שאמרו שם איזהו הדעת אחרים כגון אכה את פלוני או אפצע את מוחו כבר כתב הריב"ש ז"ל סימן קנ"ט דלאו דוקא דהוא הדין אם אמר אגזול את פלוני או אעשוק עד שמטעם זה כתב שהנשבע שלא לייבם ושלא לחלוץ ליבמתו שאין חלות לאותה שבועה כיון שיש היזק לה שהוא מעגנה אם כן בנדון דידן כל המסכימים לכפות המביא היין למוכרו על כרחו או קונסין אותו בממון אף על פי שיהיה הקנס ההוא לצדקה לחלק לעניי' אין זו צדקה כי אם צעקת גזל ועושק כיון שנוטלי' אותו ממנו בע"כ וכמו שהאריך כ"ת בזה הענין בסוף פסקו באופן שהדבר פשוט לעניות דעתי שאין שום חלות להסכמה הזאת מכל הצדדים כיון שכופין אותו בע"כ לקיים הסכמתם או למכור או לקנוס והנה כ"ת האריך עוד על זה הענין ואין צורך עוד לי להאריך לכן לא אכתוב עוד בזה הענין זולת מה שכתב כ"ת וסמך לזה הענין ההיא ברייתא דתניא פרק המוכר את הספינה ת"ר אין מוציאין פירות מא"י דברים שיש בהם חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות וכשם שאין מוציאין מא"י לח"ל כך אין מוציאין לסוריא ור' מתיר מאפרכיא

לאפרכיָא וכתב כ"ת על זה ופי' רש"י ז"ל מאפרכיָא אחרונה שבארץ ישראל לאפרכיָא ראשונה שבסוריא דכיון דסמוכים מותר להוציאו הנה לרש"י ז"ל שבכל א"י ולאפרכיָא ראשונה שבסוריא מוציִאין אבל מא"י וחוץ מאפרכיָא ראשונה שבסוריא או לח"ל במקום שאינה סוריא אין מוציִאין אבל בח"ל בכל מקום מוציִאין ממקום למקום כמו בכל א"י ע"כ. והנה בזה יש לתמוה על כ"ת שכתב שרש"י פסק כרבי שמתיר להוציא מאפרכיָא אחרונה שבארץ ישראל לאפרכיָא ראשונה שבסוריא דע"כ לא פליגי הרמב"ם ורשב"ם ז"ל אלא בגירסת הגמרא דרש"י גריס כמו שכתבנו ורשב"ם גריס בגוונא אחרינא כמו שכתב הרב המגיד ז"ל וז"ל וכשם שאין מוציִאין מארץ ישראל לח"ל כך אין מוציִאין לסוריא ולא מאפרכיָא לאפרכיָא ורבי מתיר מאפרכיָא לאפרכיָא ולזה כתב ז"ל מפארכיָא לאפרכיָא אפי' מרשות מלך זה לרשות מלך אחר שבארץ ישראל ומהטעם שכתב כ"ת מפני שאחר שכתב שאין מוציִאין מארץ ישראל לח"ל או לסוריא למה היה צריך לכתו' ולא מאפרכיָא לאפרכיָא אלא לומר לנו שמארץ ישראל לח"ל אין מוציִאין ואפילו מארץ ישראל עצמה מאפרכיָא לאפרכיָא שהוא ממלך זה למלך אחר אין מוציִאין ויראה דאין חילוק בין הרמב"ם לרשב"ם אלא בחלוקי הגרסאות אבל לענין פסקא דדינא ודאי שפוסקים כסברת ת"ק וא"כ אליבא דרשב"ם אין מוציִאין מאפרכיָא אחרונה שבארץ ישראל לאפרכיָא ראשונה שבסוריא אבל מפרכיָא /מאפרכיָא/ לאפרכיָא בא"י מוציִאין ולהרמב"ם אפילו מאפרכיָא לאפרכיָא בארץ ישראל אין מוציִאין כ"ש מאפרכיָא אחרונה שבארץ ישראל לראשונה שבסוריא וכל חד מהנך פסקי מר כדאית ליה ומר כדאית ליה תרוייהו דלא כרבי ותמהתי על כ"ת מאין ראה שרשב"ם פסק כרבי כי אם מפני שראה כ"ת שפי' דברי רבי אין זה הכרח שדרך המפרש לפרש דברי תנא או אמורא ולא יתחייב שמשום הכי יסבור כותיה.

עוד כתב כ"ת על זה הענין במה שפי' הרמב"ם אפרכיָא מלך שכתב על מאפרכיָא לאפרכיָא לא ממלך זה למלך אחר מפני שהייתי יכול לפרש מאפרכיָא לאפרכיָא כמו שפי' במדרש וכו' והאריך על זה.

ועמדתי לדקדק על כונת כ"ת בזה ולא זכיתי להבין אי אפשר אלא שאי זה טעות נפל בכתיבה שמפסיד הכונה.

סוף דבר כל זה ראיתי ונתון אל לבי להשיב לכ"ת על השאלה הראשונה והנה לענין השאלה השנייה איני יודע מה מקום לאותו הענין מה שטוענים חכמי אלכסנדריא שלא קנה מפני שהוא דבר שלא בא לעולם ואפשר כי נוסח השאלה בחלוקה זאת באה בקצרה ולכן איני רואה מה מקום יש לטעון שלא קנה האיש שקנה חוץ מקאנדיאה להביאו לארכו למצרים שלא קנה מפני שהוא דבר שלא בא לעולם. אמנם ראיתי כל מה שכתב כ"ת לבטל טענתם שאומרים שהוא דבר שלא בא לעולם וכלם נכוחים למבין וישרים ולא השאיר כ"ת כלל ועקר מכל הדקדוקים שדקדקו בדין זה באופן שלא נשאר מקום עוד להאריך על דבריו. אחר כל זה ראיתי מה שכתב עוד כ"ת לבטל טענת אנשי אלכסנדריא העושים ההסכמה ההיא בטענה שהיו טוענים שהקנס שהיו קונסים היה לצדקה והביאו ראיה לדבריהם שיכולי' לקנוס ולכוף לפסוק עליהם צדקה והנה כל הבטולים שכתב כ"ת לבטל טענותם הם ברורים ופשוטים באופן שאין לספק שאין להם לאנשי אלכסנדריא על מה שיסמוכו על עשיית הסכמה זאת מטעם כל מה שכתב כ"ת ולא היה צורך להאריך עוד על דברים פשוטים כאלה אמנם להפיק רצון כ"ת כתבתי מה שכתבתי ושלום כ"ת יגדל ירום ונשא וגבה מאד. נאם הצעיר שלמה הכהן.